

Književnost.

Dragotin Kette. **Poezije.** Druga, pomnožena in pregledana izdaja. S podobo pesnikovo, faksimilom njegovega rokopisa ter življenjepisnimi in književno-kritičnimi črticami. Uredil A. Aškerc. Ilustroval Maksim Gaspari. V Ljubljani 1907. Založil L. Schwentner. — Kette je bil brez dvoma najbolj talentirani lirik iz mlade generacije, a umrl je, preden se je mogel razviti in dozoreti. Med njegovimi pesmimi je mnogo lepih liričnih motivov, jezik kaže pravega pesnika, in žal nam je, ko čitamo te dijaške proizvode, da se ni ta duh mogel popolnoma razviti in razcvesti. V „Basnih in otroških pesmih“ kaže lep pripovedovalen dar; pod vplivom „Vrtčevega“ urednika je res zadel pravi ton mladinskega pisatelja. V „Pesnih“ je mnogo nedovršene, neopiljenega; dijaška nezrela ljubezen in gostilniško življenje silita preveč na dan, a vmes so nekateri pravi lirični biseri; če bi se bil pesnik dalje razvil, bi bil mnogo teh pesmi ali zavrgel ali pa predelal, kajti mnogokrat moti harmonijo kak nepoetičen

DRAGOTIN KETTE

glas, ki bi ga estetično izobražen okus opilil ali omilil. V „Sonetih“ se pesnik čisti in pospeva višje; tu je pokazal res izreden dar in spretno lahkoto pesniškega snovanja.

Aškerc je popisal pesnikovo kratko življenje in podal oceno njegovih pesmi. Nepotrebno je bilo, da je izkopal iz pozabljenosti nepremišljen dijaški pamflet, ki nima nobene pesniške cene in le kaže, kako kvarno vpliva pri nas na literarne talente ona gonja

proti katoliški misli, ki je zastrupila že marsikatero nadepolno mlado življenje.

Dr. Ivo Šorli: **Pot za razpotjem.** Roman. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg. Str. 172. — Šorli veruje v neko dogmo: Če hočeš biti čist, moraš iti skozi blato. Tudi v tem romanu morajo vsi junaki skozi blato, in sicer skozi jako debelo blato, in čudno: ko pridejo iz blata, so pa čisti! Ta dogma je pa tem neumestnejša tukaj, ker si je izbral pisatelj za junake duhovnike, ki jih pere v — blatu.

Osnovna misel Šorlijeva še ni tako napačna: On vidi v duhovniku res svečenika, ki je poklican, da vodi ljudstvo po veri do morale in kulture. A zmota njegova je v tem, da mora človek sam preizkusiti greh, če ga hoče spoznati in se ga dalje ogibati. Ne, bolje spozna bistvo greha oni, ki se je od početka zmagovalno boril proti njemu, nego oni, ki se mu je dal vjeti in si je dal razum potemniti, kajti to je ravno največje prokletstvo greha, da zaslepi svoje žrtve.

Šorli pa svojo misel jako nejasno izpeljuje. Kot ideal duhovnika postavi pred nas župnika Orla, ki je

že šel skozi blato in je zdaj miren, dostojanstven, molčeč in resen; ljudje se preplašeni poskrijejo pred njim, če gre skozi vas, otroci se umaknejo pred njim v hiše. „Tuintam je stopil kdo na cesto in, če je bilo še dovolj daleč, se je obrnil v čudni zadregi zopet nazaj; če pa že ni mogel več, se je zganil in potegnil klobuk plaho in spoštljivo z glave. In župnik je ozdravil kratko in resno ter šel dalje. Ko je bil pa že mimo, so prihajali zopet na prag in gledali za njim, kako je stopal tako visok in mogočen proti župnišču, in kako so odmevali njegovi koraki tako svečano med hišami.“

Tak je torej Šorlijev ideal duhovnika — nekaj strog janzenist ali jozefinec, kakršni so se našli še pred sto leti. Njegov Bog ni milosten, dobrotljiv, prizanesljiv, ampak je strašni Jehova, ogromen snežnik, in vrhovi gorâ so njegove pesti, s katerimi grozi človeštvu. Mladi kaplan Ribnik še ni prišel do takega ideala; zato ga pa Šorli pošlje v šolo greha, da ga „izčisti“ in ta šola je grda. Šorliju je „greh predpogoj inteligentnosti,“ in življenje se mora gnusiti po njegovi filozofiji onemu, ki hoče dospeti na pravo vzvišeno „pot za razpotjem“. Tudi politične boje je zapletel pisatelj v svoj roman, a tako nejasno, da res ne vemo, zakaj se pravzaprav boré. Družba malomestne inteligence je tudi v tem romanu jako izprijena; njena predstaviteljica je sodnikova žena, ki grdo vara svojega moža, in duhovnik, ki se jej vda, najde pri pisatelju strogo obsodbo: „Ni je gnusnejše stvari na svetu, nego je liberalen far“, in ni je za duhovnika klavrniješe slave, nego če ga hvalijo gospodje Peterlini in . . . naše dame“ (str. 156.). Družba, ki jo popisuje pisatelj, tudi opravičuje tako sodbo.

Obsojati pa moramo tisto brezobzirno nedelikatnost, s katero se popisuje nemoralnost. Ako pisatelja ne odvrta od takih grdih snovi moralni čut, ki si ga mora tudi realisti ohraniti, bi mu moralo že estetiško čuvstvo povedati, kje je meja beletristične dostojnosti. Žal, da tega čuta za moralno lepoto pogrešamo, in zato v Šorlijevem romanu svetloba ne zakrije velikih, črnih peg, ki ga kazijo. Razpotje je tu, a prave poti ni izbral pisatelj, *Dr. E. L.*

Simon Gregorčič. **Življenjepis.** Spisal Anton Burger. 1907. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Založil Ignacij Gruntar. 102 strani. — Slovenci imamo sicer malo literarno-kritičnih del, vendar v onih, ki izidejo, smemo zahtevati, da so sedaj že nekoliko boljše, kot se je pričakovalo od kritike za časa slovenskega preporoda, ko se je vse križem samo hvalilo, ker je bilo narodno.

„Žurnalistika ni kritika“ in s tem načelom Arno Holza je naša knjiga ocenjena in karakterizirana. Knjižica naj bi skratka „dvigala srca kvišku“ (str. 4.) To načelo apriori pove, da je pisana s tendenco, in čitatelj je v neprijetnem položaju, da mora verjeti vse, kar sliši, a sam ne more videti ničesar. Stvar literarnega kritika je, da opredeli svoje gradivo in da skuša premostiti brezdnost, ki zevajo vanj, z mostički svoje bistroumnosti in s pripomočki, ki mu jih nudi literarno-historična metoda. In če hoče napisati kdo samo paneirikon z geslom „kvišku srcu“, naj stori to v govoru